आस्वादापूर्वी--------

साहित्य सुसंस्कृत अंत:प्रेरणेतून अनुभव वैचारिक बैठकीतून निर्माण झालेल्या ज्ञानलहरींचा अविष्कार असतो. साहित्यानिर्मिती लेखकाच्या परिपक्व मनातून उगवणारा एक स्फूर्तिस्त्रोत ठरतो. मनाची एकाग्रता विचारांची तल्लीनता व व्यासंगी बैठक ही आदर्श साहित्याच्या निर्मितिचे कारण आहे. निर्मितीत प्रेरकाची भूमिका प्रेरिताकडे येऊन प्रेषिताकडे येऊन लाभत असते.

याच दृष्टीने या युगातील युंगधर ठरलेल्या पं. सुमतीबाई शहा यांनी उदार अंत:करणाने प्रेरणा देऊन काही साहित्यानिर्मिती आमच्याकडून करवून घेतली आहे. त्यात तीर्थंकारांच्या चरित्र लेखनाचा भाग आहे.

सुविचार सुर्चिंतनातून सुसंस्कारित झालेले व सुचित मनाला विचारांची दिशा देणारे प्रेरक ठरतात. अंत: करणातून निघालेली विविध रंगी व अनेकविध नटलेली सुंगधी फुले विचारसरणी शब्दांकित करणे यातसुध्दा आनंद आहे. ते वाचून दु:खामध्ये धैर्य किंवा सुखात सोशिकपणा आला तरी सुविचार सार्थक झाले.

पं. सुमितीबाई जीवनाचा प्रत्येक क्षण सुविचार पुष्प वेचूनच जगल्या आणि इतरांना त्यातच आनंद घेण्याचा संकेत्त केला.

पं.प.सुमतिबाईच्या निर्याणानंतर श्राविका संस्थानगरची अवघड धुरा विद्यमान अध्यक्षा प्र. ब्र. विद्युल्लता शहा निष्ठेने साथ देऊन समर्थपणे पेलत आहेत. त्यांना आमचा सक्रिय पाठिंबा आहे. विद्युल्लता शहा यांना सुविचार प्रकाशनाची कल्पना सुचली व आम्हाला आदेश दिला. तो आदेश शिरोधार्य मानून अल्प का होईना ही छोटी पुस्तिका पूर्ण करताना आम्हाला आनंद होत आहे.

प.पं. सुमतिबाई शहा यांच्या मृत्युमहोत्सवाचे दृश्य आमच्या मनांत अद्याप ठळक उमटलेले आहे. या सात्विक समाधानाचा सुगंध परिसरांत कणांकणातून दरवळत आहे. या पूर्वी ९ जानेवारी या त्यांच्या ७८ व्या जन्मदिनी त्यांनी त्यांच्यात हस्ताक्षरांत मुलींना संदेश आणि

आदेश दिले होते. पुढे ८८ व जन्मदिनी सहस्त्रफणा पार्श्वनाथ, विजापूर, भ. माहवीर व त्यांच्या चित्रांची दिनदर्शिका वितरण केली. यावर्षी मात्र त्यांच्या परोक्ष आत्म्याला स्मरुन कृतज्ञतादर्शक ही (ज्ञानाञ्जन शलाका(प्रकाशित होत आहे. त्यांच्या ८९ व्या जन्मजयंती दिनी प्रकाशित करण्याचे औचित्य म्हणजे त्यांच्यात ज्ञानाचा वसा व प्रेरणा सतत चालू ठेवण्याचा प्रयत्न आहे. या प्रकाशनाची आर्थिक बाजू पी. एस. व्ही. ट्रस्ट, श्रविका संस्थानगर, सोलापूर यांनी आनंदाने स्वीकारल्याबद्दल त्यांचे आभारी आहोत.

ही पुस्तीका म्हणजे ज्ञानसागराचा ज्ञानसूर्याला दिलेला अर्घ्य ठरावा. ज्ञानाराधनेत कार्यरत लहान चिमकुल्यांना मानसिक जडणघडणीमध्ये याचा उपयोग व्हावा. या सूक्तींच्या पाठांतराने मन सुसंस्कृत व्हावे. त्या साठींच हा पौष्टिक मेवा रोज परिपाठाच्या रुपे घ्यावा.

दि. ९ जानेवारी २००१

लालचंद जैन, मानवत
प्रा. प्रेमचंद आग्रे, सोलापूर.

सूक्ति कुसुमन

- ताज्या अन्नाने तोंड भाजू नये, तसे पुण्याने माजू नये.
- पाणी गाळून प्यावे तसे विचार करुन बोलावे.
- भक्तिच्या प्रवाह प्रभाव दाखवितो.
- संकट हेच अन्न आहे, असा संकल्प करुन संकटाशी झुंजणारा माणूस काळाचा विजेता असतो.
- जीवन हे युध्द आहे, त्याला भिऊन सुखाच्या पांघरुणात लपणारा पृथ्वीला भार आहे.
- परीक्षा न करता विश्वास ठेवणे आपत्तिंचे बीज ठरू शकते.
- मूर्खावर प्रेम करणे स्वत: मूर्ख बनणे आहे.

- स्वप्नातील डोकेदुखी जागेपणी जाते पण जागेपणीची डोकेदुखी, स्वप्नात येते.
- बोललेले फक्त कळते, पण न बोललेले आगदी ह्रदयात भिनते.
- या संसारातच नेहमी परिणामाकडे दृष्टि ठेवून चालाव लागतं.
- जवहिऱ्याला एक दोन ग्राहक पुरेत पण पारखी असावेत.
- पापाची फळे गोड असली तरी पचायला जड असतात हेच खरे.
- सकाळ झाल्यावर जो घरटयात झोपतो तो पक्षी नव्हे.
- हुकमाच्या ताबेदाराला स्वत:ची जीभ नसते.
- वाफेची शक्ती मोठी असली तरी तोंडाच्या वाफेने काय होणार?
- दोन पैसे वाया गेल्याने दु:ख होते, तर मग हे जीवन लाख मोलाचे नाही काय ?
- सीमित वर्तमानासाठी, असीम भविष्याला विसरणे शहाणपणाचे नाही.
- मोहाच्या कैदेत बंदी बनलात तर तेथून तुम्हाला कोण सोडविल?
- धर्मध्यानाचे अमृत सोडून बाजारी वृत्तीचे जहर पिऊ नये.
- प्रकाशाला मुठीत दाबून ठेवले तर त्याचे अंधारात रुपांतर होते.
- निष्कलंक जीवन जगणे हे जीवंतपणे लक्षण आहे.
- मोठयाने लहान व लहानाने मोठा होण्याचा प्रयत्न समभाव आहे.
- त्यागाच्या खडकावर उभे राहणाऱ्याला क्रोध भेदू शकत नाही.
- राई एवढा उपकार समजदार माणसाला ताडवृक्षा सारखा वाटतो.
- धनाच्या गुलामांना न्याय व अन्यायातील फरक कळत नाही.
- कस्तुरी मणभर असो की कणभर, " असली " असेल तरच सुगंधित आहे.
- सापाने कात टाकली पण विषत्याग केला नाही तर त्याची भयंकरता कायमच आहे.
- एक जन्म माता देते, दुसरा जन्म गुरु देतात.
- बुध्दी फितुर झाली तर प्रत्येक वस्तु उलटी दिसते.

- रिकाम्या चुलीत फुंकर घातल्याने अग्नी न पेटता डोळ्यात राख उडते.
- चुगलीखोर जीभ हृदयाची हीनवृत्ती दर्शवितो.
- तप तेजस्वी लोकच करु शकतात किंवा जे तप करतात ते तेजस्वी असतात.
- पाखंडीच्या पाखंड व धूर्ततेस त्याचीच पंचेंद्रिये हसतात.
- ग्रहांना अर्घ्य दिल्याने कर्मबंधाचे ग्रहण सुटत नाही.
- पुरुषार्थाने जन्म पुढ च्या जन्मी बदलेल पण जन्म कुंडली याच जन्मात बदलते.
- द्वेष ही मनाला व जीवनाला लागलेली कीड आहे.
- घरातील अतिथीला सोडून अमृत ही पिऊ नये.
- इतरांना सुखी पाहण्याची सवय तुमच्या दु:खात सुध्दा आनंद देईल.
- मनाची सरळता आणि शरिराचे स्वारस्थ्य हे दोन्ही आपले खरे साथीदार.
- आपण पुरुषार्थ पुढे चालविला तर पुरुषार्थ आपल्याला पुढे चालविल.
- आळस हा लोखंडावर चढ लेल्या गंजा सारखा आहे.
- प्रेमाने भावनेच्या वेलीला आपोआप ओढ लेवी पाने फुले फुलतात.
- अंधाराला शिव्या देण्यापेक्षा दिवा लावण चांगल.
- जग क्षणिक असले तरी खूप सुंदर आहे म्हणून तिरस्कार करु नका आणि मोह धरू नका.
- घर पडके चालेल पण परके नसावे.
- मन छोटे चालेल पण खोटे नको.
- चुकामूक होऊ द्या पण चुका पाहून मूक राहू नका.
- पुस्तकांच्या भाऱ्यांत शिरु नका, ज्ञानाच्या गाभाऱ्यात शिरा.
- संस्कृति म्हणजे ओठावर नाचते ती नव्हे अंतरंगात मुरलेली असते ती.
- मरणकाळ येऊ द्या, पण मरण कळा येऊ देऊ नका.
- चांगले विचार ठेवा आणि प्रत्येक क्षण प्रसन्न ठेवा.

- सत्याला सामोरे जा, पाठीमागून हाक मारु नका कारण सत्याचा घोट शेवटी गोड असतो.
- असत्य आहे हे ही सत्य आहे, मात्र त्याला स्वीकारु नका.
- जिंकलेला आपला माना आणि अजिंक्यवीर व्हा.
- टिकावू विचार टाकावू होऊ देऊ नका, टीका झाली तरी चालेल.
- विश्वास कुणावर ही ठेवा पण विसंबून राहू नका.
- कसोटीला चारित्र्य उतरावे, मग तुम्हाला कशाचीच वाण रहाणार नाही.
- विश्वाचि माझे घर ही भावना क्षमेची सुरुवात आहे.
- कुणाचा चकचकित वेश पाहून चकीत होऊ नका, आचारणाकडे पहा.
- प्रेमाने वाढलेल्या चटणी भाकरीची सर तिरस्काराने वाढलेल्या पुरणपोळीला येत नाही.
- जागेपणी अधर्माचरण करतो तो झोपलेलाच बरा.
- कुणाच्या स्वातंत्र्यावर गदा आणू नका. आणि त्याला दगा देऊ नका.
- ईश्वराची अर्चा करतेवळी चर्चा करीत बसू नका.
- राग येऊ द्या, राग करु नका.
- तोंड आरशात पहा पण मन आचरणात पहा.
- मी त्याग केला या भावनेचा त्याग करा, त्याग करीन ही भावना ठेवा.
- कुणी वर दिला तर पापाचा संवर होतो अशी कल्पना झाल्यावर पाप टाळत नाही.
- विषयांनी मन तृप्त होत नाही, तप्त तरी होते किंवा सुप्त तरी.
- आपण कसे ही असा, अहिंसा आई आहे ती पालनच करील.
- जागा हो, प्रमादाला मनात जागा देऊ नकोस.
- संसार पर्वताचे कडे कोसळणारच, त्याकडे पहात थांबू नका.
- मोठेपणा पोटावरुन ठरवू नका, छाती वरुन ठरवा.
- श्रध्दा निर्मल ठेवा, निर्बल नको.

- कधीहि, कोठे ही करावयास योग्य कार्य म्हणजे शुध्दात्मचिंतन.
- उधार घेऊन उदार होऊ नका.
- सदाचरणाचा वेग मंद असू द्या, बंद करु नका.
- हृदय कपाट आहे, त्यात कपट ठेऊ नका.
- जीवावर दया न करणाऱ्याची ज्याला दया येते, तो माणूस.
- शांत रहाण्यासाठी क्रोधावर आग पाखडू नका.
- सुखात हसतच बसाल तर सुख गप्प बसेल.
- मन हे वस्त्र आहे त्यात वासनेचा निखारा बांधू नका.
- स्वत:ला माणूस बनवा, बनवा बनवी करु नका.
- गेला क्षण पुन्हा येत नही पण संधी येऊ शकते.
- मानवाला महान बनायचे आहे, भगवंताला नाही.
- चारित्र्यावाचून ज्ञान आणि माणुसकीवाचून विज्ञान व्यर्थ आहे.
- जगणे हे कुरुक्षेत्र आहे. जीवन ही गीता आहे.
- तेजामागे कां धावता? स्वत:च तेज व्हा.
- सत्य कटू लागतं पण पटू लागतं तेंव्हा स्विकारावं.
- श्रीगुरुरुपी पौर्णिमेला विवेकारुपी पूर्णचंद्र दिसणारच.
- पापाची पौर्णिमा किंवा पुण्याची अमावस्या शुध्दात्मतेजावर प्रभाव टाकीत नाही.
- सर्व प्रथम आम्ही मानव आहोत हे शेवटपर्यंत लक्षात ठेवावे.
- प्रथम विकास करा, तो संपल्यावर विलास.
- गव्हातून खडे काढावेत तसे पाप मनातून काढा.
- पुण्याच्या सरोवरात इतके दूर जावू नका की परत येण्याचे त्राण उरणार नाही.
- जीवन मार्ग भरभर चालताना प्रमादाची भर टाकू नका.

- धन बाळगून आहात ना ! बंधन आहेच.
- कुणाला भ्यायचे हे ठरवा. यमाला की संयमाला.
- दुष्ट शक्ती नष्ट करण्यासाठी निर्भय रहाण्याचा निर्णय घ्या.
- मृत्यू ओढवून घेऊ नका, आलाच तर सामोरे जा.
- श्रध्दा डोळस असते पण तिचा अतिरेक झाला की ती अंध होते.
- डोळे लावून स्वप्न पहा पण डोळे उघडे ठेवून कर्तव्य करा.
- जिथे आत्मस्थिरता वसते, तिथे शांती गवसते.
- देह आणि आत्मा भिन्न आहे, या विचाराने खिन्न होऊ नका.
- कल्पिक सुखाचे माहात्म्य वाढवून अकल्पित दु:खी होऊ नका.
- विषयांची आराधना करुन का विषयात आनंद मिळणार आहे?
- संसार भोगावा पण आत्म्याच्या अभंग गावा, ती प्रवृत्ती नेते समाधानाच्या गावा.
- आत्मा सर्वापेक्षा प्रत्यक्ष आहे हे प्रत्यक्षच अनुभवा.
- जेथे मोहाचा प्रसार होतो तेथून खरे ज्ञान पसार होते.
- खऱ्या हिताचा मार्ग सापडला तर प्रत्येक क्षण चिंतामणी रत्न आहे.
- केवळ मोठेपणासाठी काहीही करणे सोडून देणेच मोठे पणाचे आहे.
- सन्मार्ग सांगेल तो मित्र आणि सन्मार्ग दाखविल तो संत.
- परिग्रह वाढवण्याच्या छंदाने पापभावना जागी रहाते.
- देहरुपी वृक्षाच्या सावलीत अविश्रांत विश्रांती घेण्याऱ्या जीवने आता प्रयत्न करावेत.
- भेदज्ञानाची करवत घेऊन स्व-पर भेद करवत नसेल तर काय उपयोग?
- अशा संताचा समागम घडावा की तोच परमागम भासावा.
- विद्वानांचा संगम झाला म्हणजे चर्चेचा नुसता चुईंगम होऊ नये.
- सुभाषिते म्हणजे मृगाचा पाऊस ठरावा,जोयोग्यवेळी सर्वोपयोगी ठरतो.

- आत्मदर्शनाची ओढ हवी, प्रदर्शनाची नव्हे
- ज्यात कांहीच योग्यता नाही असा मनुष्य मिळणे शक्य नाही.
- चारित्र्य हेच प्रत्येक जीवाचे त्याचे स्वत:चेच वैभव आहे. त्याच्यावर दुस-या कुणाचाच हक्क नसतो.
- मन मोकळे वागा, पण मन मोकळे सोडू नका.
- भाग्य प्रयत्नाच्या मागे रहाते, आळशाच्या ते खूप मागे रहाते, मागे येत नाही.
- आज , मंगल दिवस आहे, उद्या , उगवेल की नाही कुणी सांगावे !
- जिकडे तिकडे पापच पाप दिसत असेल तरी ते आपोआप घडत नसते.
- वैर संपवता आले तर संपवा पण स्वैर होऊन काहीतरीच करू नका.
- शरीराला आहार देऊनही त्याने धर्माचरणास साथ दिली नाही तरी हार मानू नकोस .
- संसारावर लुब्ध ही होऊ नये आणि क्षुब्ध ही होऊ नये.
- संसारात सुख नाही म्हणून संसार सोडू नका, वैराग्यात सुख आहे म्हणून संसार सोडा.
- चंचल चित्त विचित्र आहे, त्याचे चित्र कसे काढावे!
- देव प्रसन्न होईल पण तुम्ही त्याला काही मागितले तर मात्र नाराज होईल.
- राग नाहीसा करा, हे कुणीही सांगितले तरी त्याचा राग मानू नका.
- कर्म भोग चुकत नाही,असे समजून जो शांत रहातो,तो चुकत नाही.
- स्वाभाविक आनंद होणे प्रमोद आहे,दाखविणे प्रमाद आहे.
- मर्म फक्त सांगून कळत नाही, हेच खरे मर्म आहे.
- परद्रव्याचा ध्यास म्हणजे उव्देगाचा फासच आहे.
- विकार जडणार नाहीत असा विचार करा.
- विचार गुप्त टेवा पण ते विकार तर नाहीत नाही ना, हे पहा.
- ज्या संसारात दु:ख आहे तो संसार सुखासुखी सोडा.

- परसंग घडतो आहे,असा प्रसंग टाळा,शांती मिळेल.
- आपले वर्तन स्वभावरुप होईल असे प्रवर्तन व परिवर्तन करा.
- आत्मवक्षाची सुखद छाया म्हणजे उत्तम क्षमा.
- ज्ञानाचा यज्ञ आरंभ करा, यजमान चैतन्य राजा असेल.
- संसार ताप मोजण्यासाठी उत्तम तपाचे धर्मामीटर वापरा.
- कल वाढू द्या, कलह वाढू देऊ नका.
- आशा इतकीच ठेवा की तिचा तमाशा होणार नाही.
- चालायचे ना! मग खल आणि चिखल यांची दखल घेत पुढे जा.
- आपला विचार काय आहे, हे विचार करुन सांगावे.
- ब-या ब-याने वेळ कसा बरा होईल असा बरा विचार करा.
- मानव म्हणून मान मिळवायचा तर मानवता मानवली पाहिजे.
- आरोग्य बरोबर नसेल तर दिर्घायुष्यी विष सुध्दा ठरु शकते.
- खुर्चीला भाळून चालत नाही, जबाबदारी सांभाळून दाखवावी.
- रुप बरे आणि बुरे दैवाधीन असेल पण गुण पुरुषार्थाधीन असतात.
- ज्याच्याशी वैर त्याच्या विषयी स्वैर बोलू नका.
- आपल्यावर संकट आले की बघ्यांची भूमिका घेणारेच अधिक दिसतात.
- कपटी माणसाचे रंग,तरंग आणि अंतरंग कळू शकत नाही.
- शंका येऊ द्यावी, घेऊ नये.
- न्याय करायचा ना! दोन्ही बाजू पहा.
- नाणे फेकीने जिंकणे हा खरा विजय नाही.
- विकल्पवृक्षाच्या छायेत बसून कल्पवृक्ष कसा भेटेल.
- शुभाशुभाचा खेळ मांडून शोभा करुन घेऊ नका.

- भाग्याच्या दोरीने बांधलेल्याने आत्मविकासाच्या गप्पा करु नयेत.
- दृढ संकल्प कल्पवृक्ष आहे.
- ऐश्वर्य निर्माण करा पण निर्मान रहाण्यास शिका.
- नि:शल्य होण्यातच कौशल्य आहे.
- सरलता आणि कोमलता सख्या बहिणी आहेत.
- अभ्यासात कष्ट होतात म्हणून ज्ञान नष्ट होत नाही.
- अहंकार राक्षसाचा कारखाना आहे.
- ज्या त्यागात कष्ट वाटून घ्याल तो खरा त्याग नाही.
- मनात दिवा लागे पर्यत सा-या अंधश्रध्दा जीवंत असतात.
- कसोटीच्या क्षणी कस लागतो तो चरित्र्याच्या, बुध्दीचा नव्हे.
- विश्वास कुणावरही ठेवा, विसंबून राहू नका.
- चारित्र्याचे कवच जगात वचक बसवेल.
- आवाज चढवा किंवा खाली आणा, पण शब्द बदलू नका.
- घोटागणिक सत्य होत जातं पण त्याचा शेवटचा बिंदू अमृतच.
- अहिंसा अमृत आहे पण निर्दोष पाळल्यावरच.
- अन्यायाचा प्रतिकार करणे, हा ही न्यायच आहे.
- सत्पुरुषाच्या मागे जा पण मागे राहू नका.
- व्यवहार साधा असू द्या पण त्यातही सरळपण साधा.
- वसंत ऋतु प्रमाणे प्रसन्नता ही मनोद्यानातील सर्व कळ्यांना फुलवते.
- मुहूर्त पाहून सत्कार्य केले तर ते लांबणीवर पडते.
- घर ही प्रेमाची फुलबाग व्हावी.
- पाप कमवू नका आणि पुण्य गमवू नका.

- आपल्याला खावू घालणा-याचा हात चावायचा नसतो.
- मग्रूरी म्हणजे मोठेपणाचा उतार आणि विवेक म्हणजे अवतार.
- आपली कीर्ती जशी गाजत जाईल, तसे माजत जाऊ नका.
- आपण जन्मला आलो आहोत म्हणून जीवन साफल्याची ओढ पाहिजे.
- प्रार्थना म्हणजे केवळ शरण जाणे नाही, ते अंत:करणाचे शुध्दीकरण आहे.
- शहाणपणाची घमेंड करण्याचा मूर्खपणा करु नका.
- शरीर जहाज आहे, त्याला व्यसनाचे छिद्र पडू देऊ नका.
- मित्राचा सल्ला घेऊन मित्रावरच हल्ला करु नका.
- समुद्र धावपळ करीत नाही, ग्रहण करतो, तसेच ज्ञानाचे आहे.
- कुलर स्वत: गरम होऊन गार हवा देतो, त्या प्रमाणे सज्जन स्वत: कष्ट करुन इतरांना सुख देतात.
- मनाची बॅटरी सुविचाराने चार्ज करा.
- संसार हे नाटक असेल तरी सदाचरणाने नाटक करु नका.
- आपण केलेले कर्म हा आपल्या नावाने मिळालेला क्रॉस्ड चेक आहे.
- सत्य हे कडुनिंबाचे झाड आहे तर क्षमा हा आम्र वृक्ष आहे.
- पाप करतांना हरणाचे काळीज ठेवा,पाप हरण होईल.
- सुख सतत रहात नाही, मग दु:खच कसे राहील.
- धर्म पाळणा आहे पण पाळणा-यालाच.
- जगातून जातांना खूप संपत्ती सोडून जाऊ नका.
- सत्कार्य करण्याची बंदी नाही, म्हणून संधी सोडू नका.
- दुस-याचे दोष काढ ताना सुध्दा त्याच्यावर प्रेमाच्या सुगंधाचा वर्षाव करा.
- सत्कार्य स्वर्गीय दीपक आहे, त्याच्या स्वर्गीय प्रकाशात जा.

- जीवनाचा आत्मा आनंद आहे तर आनंद आत्म्यात आहे.
- सदाचाराचे स्मारक असे असावे की त्याचा मारक काल असू नये.
- आपण कंगाल आहोत, या समजुतीचे गौड बंगाल समजून घ्या.
- साधी रहाणी ठेवणे ही साधी गोष्ट लवकर साधत नाही.
- कारंजाचे पाणी कारंजालाच येऊन मिळते, परोपकाराचे ही तसेच आहे.
- आपले पणाने ग्रहण करण्याची इच्छा म्हणजे परिग्रह होय.
- जे उपादेय आहे त्या ठिकाणी रममाण होणे मौन आहे.
- परोपकारामुळे प्रमाद घडणार नाही अशी दक्षता घ्यावी.
- हल्ला करणा-या शत्रू पेक्षा स्तुती करणारा धोकादायक असतो.
- आपल्या दोषांची जाणीव झाली हे शहाणपणाचे पहिले लक्षण आहे.
- दुस-याला हसणे सोपे, दुस-यासाठी रडणे कठीण.
- सत्याला शपथांचा आधार लागत नाही.
- माणूस नशीबाच्या हातचे बाहुले आहे असे म्हणू नका.
- कर्ज, शत्रू आणि रोग यांची थोडी सुध्दा बाकी ठेऊ नये.
- दिवा घेऊन अंधार शोधता येत नाही. तसेच ज्ञानाचे आहे.
- ज्याचे ज्ञान तुटपुंजे असते तो त्याचेच प्रदर्शन करतो.
- घाई म्हणजे चुकांची आई.
- सद्‌गुणासाठी दुस-याकडे पहा, दुर्गुणासाठी स्वत:कडे.
- प्रत्येक जण चंद्रासारखा असतो. आपली काळी बाजू जगापासून लपवून ठेवतो.
- जो दुस-यासाठी जगत नाही तो स्वत:साठी तरी जगतो का, हे पहा.
- पशूंना पैशाची हाव नसते पण तीच हाव माणसाला पशू बनवते.
- ज्ञान लवकर येते पण शहाणपणा रेंगाळते.

- समुद्राच्या पाण्यात नाही तितकी माणसे दारुच्या प्याल्यात बुडून नाश पावली आहेत.
- अनुभव मूर्खाला शहाणे करील पण अनुभवातून ही जो शिकत नाही, तो महामुर्ख.
- लहान दु:ख बोलके असते पण मोठे दु:ख मुक्ेच असते.
- मूर्ख माणूस ओळखायचा असेल तर प्रत्येकाला भाषा स्वातंत्र्य द्या.
- घडयाळ व ज्ञान यांचा उपयोग आवश्यक तेंव्हाच करावा. दिमाखासाठी नाही.
- मला मुळीच गर्व नाही. असा गर्व असणे फारच वाईट.
- जेथे तुम्हाला समजून घेतले जाते ते खर घर असते.
- वैभव काळात मित्र आपल्याला ओळखतात, संकट काळात आपण मित्रांना ओळखतो.
- नेहमी भेटणारा मित्र म्हणजे घराचा अलंकार.
- कौशल्याशिवाय काम म्हणजे निव्वळ हमाली आहे.
- दुसऱ्यांना आनंद देण्यात आनंद माना.
- आळस हा मनाचा कॅन्सर आहे.
- क्षणभर चर्चे पेक्षा कणभर आचरण श्रेष्ठ आहे.
- अवघडीचे काम न मिळो पण मिळालेले काम आवडीने करा.
- शक्ती तीपेक्षा युक्ती श्रेष्ठ पण युक्ती पेक्षा ही चारित्र्य श्रेष्ठ आहे.
- कीर्तीच्या मार्गावर फुले पसरलेली नसतात.
- अनुभव हा उत्तम शिक्षक आहे पण त्याची फीस जबर द्यावी लागते.
- जे श्रेष्ठ असतात, ते विजय नावाचा अलंकार धारण करतात.
- मला यातले अधिक कळत नाही असे म्हणणारा ज्ञानी असतो.
- अधिकाराच्या चष्म्यातून जग वेगळेच दिसून भासू लागते.
- सुखावर अवलंबून राहणारा जग वेगळेच दिसून भासू लागते.
- सुखावर अवलंबून रहाणारा कधीच सुखी होऊ शकत नाही.

- ज्ञान वारसा हक्काने मिळत नाही, ते कष्टाने मिळवावे लागते.
- शेजाऱ्यावर प्रेम करा पण दोन घरामधले कुंपण तसेच राहू द्या.
- भाग्य प्रयत्नाच्या मागे लागते, आळशाच्या ते मागे रहाते, मागे मागे येत नाही.
- किती जणांचे मनोरंजन करता याहून कोणाचे मनोरंजन करता हे महत्वाचे आहे.
- सुख गटागटा पिणे व दु:ख चघळीत बसणे, या उलट व्हावे.
- सोपे काम पुढे ढकलू नका, ते अवघड होईल.
- भावना प्रधान माणसाला योग्य निर्णय घेणे अवघड आहे.
- प्रखर बुध्दी व शुध्द चारित्र्य या दोन्हीत शुध्द चारित्र्य हेच श्रेष्ठ आहे.
- प्रत्येक गळाला कुरतडू पहाणारा मासा पकडला जातो.
- मूर्ख लोक दुसऱ्यांना उपदेश देतात आणि शहाणे स्वत:लाच.
- झालेली चूक झाकण्याचा प्रयत्न करतो त्याची अधोगती होते.
- कामाशिवाय गोडी अशी माणसे थोडी.
- हाताची बोटे हजारो कामे करतात, कारण त्यांच्यात ऐक्य असते.

सुविचार कुसुम

- मीठे छोड कटू बोलना वैसाही है जैसे पके छोडकर कच्चे फल खाना।
- मन की हर मांग पूरी मत करो, कुछ अस्वीकार करो।
- हमारे भीतर ही अमृत और विष है। अमृत को खोजो, विष उतर जाएगा।
- आत्मरुपी सरोवर मे त्याग के पुष्प बहुत शोभा देते हैं।
- कामरुपी हाथी निरंकुश होकर संयम रुपी वृक्ष को उखाड देता है।
- रोग द्वेषरुपी तेल से नष्ट हो जाने पर कर्मदिपक बुझ जाता हैं।
- नीति मान्सून है जिसमे मानवता की बरसात का बसेरा हैं।
- देहरुपी गेह का नेह प्रलय का मेह हैं।

- ध्यानरुपी चंद्रमा के उदयसे ज्ञानरुपी समुद्र बढ़ता हैं।
- वायुसे टकराये मेघ विलिन होते है वैसेही ध्यान से टकराये कर्म नष्ट हो जाते हैं।
- वह सुखी है जिसकी आशा सुखी हैं।
- मन मे मन को मना करो और प्रभु को नमन करो ।
- आदमी तो है, परन्तु दमी की कमी हैं।
- मन राजा हैं, उसको विवेकवान रहने के लिये राजी करो ।
- क्षमा के फ्रीज मे क्रोध को ठंडा रखो ।
- अच्छे कार्य मे विरोध हो तो समझो कि विरोध ज्योति से पूर्व उठनेवाला धुआँ हैं ।
- भक्ति बहना है, भावना मे बहना भी ठीक है, बहकना ठीक नहीं हैं।
- आज की धार पतली है, उसे पाना हो तो सूक्ष्म बनो ।
- अहंकार शून्य होना, अमृत जीवन जीना है ।
- फल उसको मिलता है, जिसका संकल्प दृढ हो ।
- प्रयत्न करते रहो, सोचो वृक्ष अनेक वर्षो के बाद सफल होता हैं।
- जागृति के लिए जागो, सोने के लिए नहीं ।
- आस्थावान सोकर भी जागता है, आस्थाहीन जागकर भी सोता है ।
- मिनटों का ध्यान तुम रखो, घंटे अपना ध्यान स्वयं रखेंगे ।
- मनुष्य रंगसे नहीं, अंतरंग से पहिचानो, उसके ढंग ठीक होने चाहिए ।
- सपने लिए रुको मत, अपने लिए रुको ।
- मनुष्य अपने दुखोंसे इतना दुखी नहीं है जितना कि दूसरों के सुखों को देखकर दुखी है ।
- शक प्रेम नाशक है, विश्वास प्रेमनायक है।
- दुख जानो, मानो नहीं, सुख जानो और मानो भी ।

- जड से विलास करते रहो तो विलाप करना ही होगा, विकास कहांसे होगा।
- अज्ञानी हो तो हो, रहो मत, अज्ञान मे बहो मत, अज्ञान को सहो मत।
- आवश्यक ज्ञान सुख का सहारा है, अनावश्यक ज्ञान से मानव हारा है।
- जीवन बताना नहीं, बनाना है और बिताना भी है यही जीने का ताना बाना है।
- पुष्प सूंघनेसे मूरझा जाता है, मगर अतिथिका दिल तोडने के लिए एक निगाह भी काफी है।
- भूक प्यास लगती है यह तो अच्छी बात है , हमे अतिथिसत्कार का मौका मिलता है।
- अधिकार का अहंकार मादक भी है, मारक भी है और अध:पतन का मापक भी है।
- केवल अनुकरण करके होई भी व्यक्ति महान नहीं हुआ।
- पर पर छोड दो, अपना अपना लो और अपना लो।
- देव बनाने से बनता है, देव बना हुआ ही है।
- पर को छेडने में दुख है, छोडने में नही।
- आप शरीर से भिन्न हो तो मरण को आते हुए देखकर खिन्न क्यों होते हैं।
- भाग्य कुछ भी करे, उपदेश तो पुरुषार्थका ही देना चाहिए।
- जो जोड न सके उसे कभी मत तोडो।
- अपने योग्य स्थानपर रहने से ही मनुष्य की पूजा होती है।
- काल सब का हरण करता है, टी.वी. का व्यसन तो उसका भी हरण करता है।
- जग से ३६ और आत्मा से ६३ रहो, यही कल्याणकारक हैं।
- आत्मशक्ति पर विश्वास ही मुक्तिमहल की नींव है।
- हमारी अन्त-स्थित कलुषता है वही इष्टानिष्ठ कल्पना रही है।
- अशान्ति विष है तो सच्ची श्रध्दा विषहारी मंत्र है।
- भोजन की कथा क्षुधनिवारक नहीं होती, वैसे ही आत्मा की केवल कथा सुनने लाभ नहीं होता।

- जिसकी आराधना कर रहे है, वही बनने का प्रयत्न करो।
- बर्ताव मे बालक बनो, सत्य मे युवा बनो और ज्ञान मे वृध्द बनो ।
- त्याग जब ग्रहणपूर्वक नहीं होता तो वहा अहंकार बन जाता है।
- श्रध्दा ही चारित्र्य को दिशा देती है और ज्ञान का भटकाव दूर करती है।
- भगवान ऐसा है या वैसा है यह तो आपकी मर्जी है, भगवान को तो मर्जी है ही नहीं।
- जबतक ह्दय मे पर का जग है, तब तक ही जंग है।
- जबतक अंतरंग मे पर का रंग है तब तक ही जंग है, उसी से आत्मा तंग है।
- जो परिग्रह देखकर फुल गया, मानो उसके हाथो कांटे आये और फुल गया ।
- ऐसे बनो कि कोई कुछ बनकर भी तुम्हे बनाये तो कुछ न बनो ।
- कमजोर प्राणी प्रवाह मे बह जाता है, सामर्थ्यवान अपनी राह चलता हैं।
- जिस्म की दौलत लुटनेवाली कोई भी गलत है।
- शराब की बोतल की पहली ही बूंद बद-तल होती है।
- कुछ लोग मरने से इतना डरते हैं कि वे जीना शुरु ही नहीं कर पाते।
- धर्म मनुष्य को नियंत्रित करता है और इसी कारण नैतिकता बनी हुई हैं।
- यशस्वी होने का सबसे छोटे रास्ता अंतरात्मा के अनुसार चलना है।
- स्वयं अपने दरवाजे से कुडा कचरा झाड फेंको । सारा नगर साफ हो जाएगा ।
- देर करने से हम अपने प्रकाशों को बरबाद करते हैं, जैसे दिनके चिराग ।
- जो व्यक्ति दुख से डरता है, उसे सुख की आशा नहीं करना चाहिए ।
- मौने हो जाने का अर्थ स्वीकार करना भी हो सकता है ।
- सत्य पथ है वही सत्पथ समझो और आगे चलो ।
- अपना आत्मा ही गुरु है तो अपना स्वाध्याय भी शुरु करो ।
- आत्म शन्ति केलिए मैान हो जाओ, और कोन चाहिए ?

- बालक जैसे निष्पाप रहो, आपकी कोई भी क्रिया बाधक नहीं होगी।
- धीरता से काम लो, अधिरता से नहीं।
- जबतक हृदय मे पाप का कीडा है तब तक पीडा है।
- अंत: कारण मे वासना का वास ना हो तो शन्ति मिलती है।
- प्रयत्न रत्न है उसे यत्न पूर्वक संभालो।
- कामी और कंजूस दोनां अंधे होते हैं, उन्हे अन्य कुछ दिखता ही नहीं।
- कुशलता ब्ढ ाओ, प्रतिष्ठा ब्ढ ने केलिए प्रतीक्षा नहीं करनी होगी।
- भाग्य के अनुसार ही मिलता है, ऐसा समझकर अकर्मण्य मत रहो।
- यह मेरा अज्ञान है, इस प्रकार की समझ भी ज्ञान ही है।
- सिंह के आगे गजेन्द्र नतमस्तक होता है वैसे ही आत्मभाव के आगे कषाय कुछ नहीं कर सकते।
- शुभोपयोगिनी क्रिया पुण्योपभोगिनी होती है।
- सच्चाई केबिना अच्छाई जन्म नही ले सकती।
- जिसको उल्लास नहीं, वह युवा भी बुढ ाहोता है।
- साथ सब की रखो, संगति भले की करो।
- कल की शक्ल अकल से बनाओ, नकल से नहीं।
- समय को जानो, मानो और उसका अच्छा उपयोग रखो।
- किसी का मत जानो, कीमत भी करो लेकिन उपयोग जानो।
- प्रकाश फेंकनेवाले चांद, सूरज दीपक आदि हैं, अंधेरा कोई नही फेंकता।
- लक्ष्मी की मुस्कान श्रम है और थकान संचय से है।
- अज्ञानी डुब जाता है, ज्ञानी डुबकी लगाता है।
- निर्णय जल्दी से लेकिन देरतक सोचने के बाद।

- भूत से प्रेरणा लेकर वर्तमान मे भविष्य का चिंतन करना चाहिए ।
- बचपन जिज्ञासा, जवानी पराक्रम और बुढापा अनुभव है।
- आचरण कहने में सहज है, परन्तु तद्रूप होना कठिन है।
- ज्ञान मनन से ठीक, अनुसरणसे उत्तम और अनुभव से कठिन हैं।
- सीखना है तो गलती से भी सीख सकते हैं, लेकीन गलती सीखने की गलती मत करो।
- सोने का मूल्य है, इसलिए संग्रह है, धूल का नहीं।
- छोडने का है उसको भी जानो, लेने का है उसकी भी जानो, जानने मे विकार नहीं है।
- व्याधि हो तो रामबाण औषध ढूंढते हो, सांसारिक व्याधी हो तो वीतरागी संत के चरण मे जाओ ।
- नीव पक्की है तो मकान भी पक्का है, संस्कार ठीक हैं तो भविष्य भी ठीक है।
- समय के साथ सब कुछ बदलता है, धर्म नहीं।
- ब्रम्हचर्य का अर्थ है ऊर्जा को नष्ट होने से बचना ।
- पर को देखने नेत्र विहिन और स्व कां देखने सहस्त्र-नेत्र हो जाओ ।
- जो नम्र होने को राजी वह, क्षमा का अधिकारी है।
- देश के लिए मरना शहीद होना है और अपने लिए मरना आत्महत्या।
- गले का फंदा बन जाए ऐसा गहना (गल) नहीं पहने।
- अज्ञानी मन रात है, लेकिन ऐसी रात मे न चांद है न तारे ।
- घडी हाथ से बांधो, लेकिन हाथ से मत जाने दो ।
- हर परिस्थिती मे स्वयं BOLD होनेवाला मनुष्य साधु संगती मे GOLD हो जाता है।
- लालच की जमीन पर अच्छी दौलत की फसल कभी उगती नहीं।
- वैभव अमृत नहीं है, अमृत तो शुध्दात्मानुभव हैं।
- निराशापर भरोसा मत रखो, सो जाओगे, खो जाओगे ।

- आशा का आप पर भरोसा है, तभी तो आप जागते हो।
- मृत्यू ऐसी फसल है, जो कटती ही नहीं ।
- अंतरंग के तरंग और रंग मिटना मौन है।
- हर जीवपर दया करो, स्वयं दया के पात्र मत बनो।
- त्याग भावना अपना लो, धन द्रव्य अपना अपना लो ।
- इच्छा रोकना तप है, करना पाप है।
- काम करने से काम होता है, कामना करने से कुछ नहीं होगा।
- आइना बताता है, देखता नहीं वैसे ही ग्रंथ बताता है, देखता नहीं।
- जो होना है वही होता है, जो हो गया है वही होना था ।
- मानव की वृतियाँ जब तक हैं, राम भी है, रावण भी है ।
- प्रशंसा वह जादू की छडी है, जो अधिक काम करवाती है।
- प्रार्थना में सामर्थ्य है, लेकिन वह सच्चे दिल से हो ।
- चिन्मय जगत को आनन्दमय बनाना साधना है।
- अपनी चीज को अच्छी मानने से अच्छी चीज को अपनी मानना अच्छी चीज हैं।
- चिन्ता को चिन्तन मे बदल डालो, आप भी बदल जाओगे ।
- कम से कम लेकर अधिक से अधिक देना साधुता हैं।
- सुख का एक ही मार्ग है कि, हे आत्मन् तू अपने स्वभाव की और जा ।
- गुरु आज्ञा का पालन करना, गुरु दक्षिणा हैं।
- आत्मध्यान की अग्नि बडी उपयोगी है, वह वासनारुपी अग्नि को जला देती है।

धैर्य रखो, कार्य रचो, सत्य रटो, नित्य रमो और शान्त रहो।